

SİNOP BALATLAR KİLİSESİ YAPI TOPLULUĞU KAZISI: ORTODOKS-HİRİSTİYAN MEZARLARINDAN ÇIKARILAN GEÇ OSMANLI DÖNEMİNE AİT TAKILARIN TEKNİK VE DESEN ÖZELLİKLERİNİN GENEL DEĞERLENDİRMESİ*

Feray KORUCU YAĞIZ**

ÖZ

Kendisini güzel hissetmek ve etrafına güzel görünmek isteyen insan tarafından, bu ihtiyacın giderilmesine yönelik üretilen takıların tarihsel süreç içerisinde insan hayatında hep var olduğu görülmüştür. Öyle ki gücün, asaletin, estetik zevkin ve inancın sembolü olarak görülen takıların zaman içerisinde kullanımlarında meydana gelen değişimleri, bu alanda başlı başına bir yaratım gerçekleştirilmesini ve bu durumla ilişkili olarak bir sanat kolu meydana getirilmesini sağlamıştır. Bu sanat sahası içerisinde her bir eserin; malzeme, form özellikleri, yapım teknikleri özellikle süslemede kullanılan değerli, yarı değerli taşların, organik, inorganik malzemeler üzerinden tetkikinin yapılması, eserlerin dönemsel değişim ve gelişim süreçlerindeki evriminin belirlenmesini olanaklı hale getirmiştir. Sınır ve kapsamı belli olan her bir detaylı çalışmayla eserin ait olduğu kültürün izleri en net şekliyle tartışılabilmiştir. Bu araştırmada, Prof. Dr. Gülgün Köroğlu'nun başkanlığında 2010 yılından beri sürdürülen Sinop Balatlar Kilisesi Yapı Topluluğu Kazısında mezarlık alanında, mezar buluntusu olarak ele geçen takıların ve bu grupta kullanılan diğer aksesuarların genel bir değerlendirmeyle tanıtılması amaçlanmıştır. Dönemin dinsel, kültürel ve sanatsal zevkini yansıtan malzeme gruplarının teknik ve desen özelliklerinden hareket edilerek yapılan inceleme ve değerlendirmeyle geç XVII-XX. yüzyıl tarihleri arasında, Geç Osmanlı Dönemi'nde yaşayan Ortodoks-Hıristiyan halkın yaşam biçimlerinin takı zevki, takılara yüklenen anlam ve ölümün algılanışı hususunda belli çözümler yapılması ve konuyla ilgili genel bir perspektif yaratılması hedeflenmiştir.

Anahtar Sözcükler: Balatlar Kilisesi, Geç Osmanlı Dönemi, Ortodoks-Hıristiyan cemaat, takı.

* *Gönderim Tarihi: 15.09.2020. Kabul Tarihi: 24.12.2020.* Bu araştırma 2017 yılında Süleyman Demirel Üniversitesi Gönen Meslek Yüksek Okulu tarafından düzenlenen *Geçmişten Günümüze Kuyumculuk Sempozyumu (Arkeo-Metalurji, Arkeo-jeoloji, Arkeo-Gemoloji) GÖNKUYSEM'de, "Sinop Balatlar Kilisesi Yapı Topluluğu Kazısı: Geç Osmanlı Dönemi'ne Ait Takılar"* başlığı altında sunulan sözlü sunumdan üretilmiştir.

** *Arş. Gör. Dr., İstanbul Medeniyet Üniversitesi, Edebiyat Fakültesi, Sanat Tarihi Bölümü, İSTANBUL. feray.korucu@medeniyet.edu.tr, ORCID: 0000-0003-2208-7330.*

**EXCAVATION OF SINOP BALATLAR CHURCH BUILDING
COMPLEX: AN EXAMINATION OF TECHNICAL FEATURES AND
PATTERN CHARACTERISTICS OF THE JEWELLERY FROM THE
ORTHODOX-CHRISTIAN TOMBS IN THE LATE OTTOMAN PERIOD**

ABSTRACT

People have always used jewellery for aesthetic purposes. In history, surveys to date reveal that jewellery is a recurrent symbol: a sign of power, nobility, courtly aesthetic, and belief. Therefore, jewellery has appeared as a significant material or object used in the arts and jewellery making has developed to serve the above purposes. When we examine the pieces in terms of their material and technique, they show some specific characteristics. The examination of materials reveals formal elements and various construction techniques. It is seen that particularly precious and semi-precious stones used in decoration. Hence, organic and inorganic materials made it possible to determine the evolution of the works regarding the change and development of jewellery making. This research aims to reveal and discuss the findings of Sinop Balatlar Church Building Community Excavation. It has been carried out since 2010 under the presidency of Gülgün Koroğlu. The examination of the jewellery works aims to clarify the traces of the culture to which each piece belongs. The study introduces the jewellery pieces and other accessories found in graves. The study examines them concerning their technical features, formal characteristics and material. Accordingly, it classifies them regarding the period's religious, cultural and artistic taste in the late XVII-XX. It aims to make specific analyses on the taste of jewellery, the meaning attributed to jewellery and the perception of death in the Orthodox-Christian community in the Late Ottoman Period, and create a perspective on the subject.

Keywords: Balatlar Church, Late Ottoman Period, Orthodox-Christian community, jewelry.

1. Giriş

Bu çalışmada; antik dönemin önemli bir liman kenti olan ve bu misyonunu günümüze kadar koruyabilen Sinop'ta, şehrin önemli bir ibadet merkezi olan Balatlar Kilisesi Yapı Topluluğu Kazısında yapılan kazılar sonucunda ortaya çıkarılan ve tarihlendirmeleri 17.-20. yüzyıllar arasına yapılan Hıristiyan mezarlarından gün ışığına çıkarılan takıların genel bir değerlendirilmesinin yapılması amaçlanmıştır.

Orta Bizans Dönemi'nden itibaren (XII. yüzyıl) kent içinde yaşayan Hıristiyan tebaa için önemli bir tapınak olan, etrafı bu insanlarca mezarlık alanı olarak kullanılan, bu kullanımı XIX. yüzyıla kadar devam eden yapıda yapılan kazılar sonucunda ortaya çıkarılan ve bu çalışma kapsamında tasnif ve değerlendirmesi yapılan eser grubuyla dönemin sosyal ve kültürel başta olmak üzere ekonomi ve inanç sistemleri gibi pek çok unsuru anlaşılabilir hale gelmiştir. Eserlerin malzeme ve teknik olarak incelenmesi, toplum olarak dönem insanların ekonomik ve sanatsal yeterliliklerinin ve hatta moda anlayışlarının tartışılabilmesini kolaylaştırmıştır. Konu hakkında başlı başına temel teşkil

edebilecek bir kaynağı referans alamadığımız sahada, en geniş ve önemli bilgiler elbetteki takı grubu içerisinde incelenen malzemelerin verdiği ipuçlarıyla çözümlenmeye çalışılmıştır. Bu anlamda ele alınan eserler, kendi içerisinde belli bir kategori yaratacak şekilde sınıflandırılmış, sınıflandırılan her eser grubu malzeme ve süsleme özellikleri temel alınarak değerlendirilmeye tabi tutulmuştur.

2.Sinop ve Sinop Balatlar Kilisesi Yapı Topluluğu Kazısı Hakkında Genel Bilgi

Sinop, Miletli koloniciler tarafından M.Ö. 630 yılında,¹ Karadeniz kıyı şeridinde, Anadolu'nun kuzey yönünde uç noktası² olan İnceburun'a, doğu yönünden bağlanan Boztepe Burnu berzahında, bir kale-şehir olarak kurulmuştur. Doğal bir liman şehri olarak tarih boyunca³ doğu yönünde gelişen kent, sahip olduğu konumu, doğal güzellikleri ve buna paralel olarak gelişen yerleşim özellikleriyle geçmişten günümüze tüm toplum ve milletler için önem arz etmiştir.⁴

Karadeniz, Anadolu ve Büyük Akdeniz gibi bölgesel ekonomik sistemlerin içerisinde bir liman kenti olması sebebiyle küçük çaplı bir ekonomik organizasyon olarak ön plana çıkan Sinop,⁵ tüm bu vasıflarıyla dolaylı olarak kent hakkında araştırma yapmak isteyen araştırmacılar için de büyük önem taşımıştır. Öyle ki, pek çok tarihçi, kent tarihini baz alarak birçok araştırma yürütmüş ortaya konulan sonuçlarla Antik Dönem'den Modern Çağ'a kadar şehrin, geçirmiş olduğu tüm dönüşüm, tanımlanmaya ve anlamlandırılmaya çalışılmıştır. Strabon, İbn-i Batutta, Evliya Çelebi gibi önemli tarihçi yazarların ortaya koyduğu eserlerle, kent tarihinin en eski dönemleri, XIX. ve XX. yüzyılın seyyahlarının ortaya koyduğu eserlerle ve XXI. yüzyılın arkeolog ve tarihçilerinin yürütmüş olduğu çalışmalarla antik kentin modern kente dönüşümü, kolaylıkla takip edilebilmiştir.⁶

¹ Claire Barat, "La ville deSinope, Reflexions Historiques et Archeologiques", *Sinope, the Results of Fifteen Years of Research Proceedings of the International Symposium 7-9 May 2009*, Leiden-Boston 2012, s. 25.

² Scott Redford, "The Seljuqs of Rum and the Antique", *Muqarnas*, Vol. 10, America 1993, s. 151.

³ Michael E. Martin, "Some Miscellaneous Notes on the Town and Antiquities of Sinop, Mainly from Travellers' Accounts", *Anatolian Studies*, Vol. 48, Ankara 1998, s. 175.

⁴ Robert D. Ballard, "Deepwater Archaeology of the Black Sea: The 2000 Season at Sinop, Turkey", *American Journal of Archaeology*, Vol. 105, No. 4, America 2001, s. 608.

⁵ Owen Doonan, "Sinop Landscapes: Towards an Archaeology of Community in the Hinterland of a Black Sea Port", *Sinope, the Results of Fifteen Years of Research Proceedings of the International Symposium 7-9 May 2009*, Leiden-Boston 2012, s. 177.

⁶ Dominique Kassab Tezgör, "Sinope Un Etat de la Question Apres Quinze ans de Travaux Introduction" *Sinope, the Results of Fifteen Years of Research Proceedings of the International Symposium 7-9 May 2009*, Leiden-Boston 2012, s. 3.

T.C. Kültür ve Turizm Bakanlığı, Kültür Varlıkları ve Müzeler Genel Müdürlüğü ve Mimar Sinan Güzel Sanatlar Üniversitesi'nin izin ve destekleriyle Prof. Dr. Gülgün Köroğlu başkanlığında devam ettirilen, Sinop Balatlar Kilisesi Yapı Topluluğu Kazısı, kent tarihine tüm ayrıntılarıyla vakıf olabilmemizi sağlayacak en güncel bilimsel çalışma olarak karşımıza çıkmıştır.⁷ Şehrin yerleşim özellikleri ve mimari geçmişini takip ederek kentin kültürel ve sosyal yapısını ve bunun bir uzantısı olarak gelişen sanatsal gelişimini, Sinop Balatlar Kilisesi Yapı Topluluğu üzerinden değerlendirerek tüm detaylarıyla bilim sahasına sunmayı hedefleyen bu çalışma, fiili olarak 2010 yılında başlamıştır.

Sinop il merkezi Ada Mahallesi, 24 pafta, 251 ada, 2. parselde yer alan,⁸ etrafı günümüz yerleşim birimleriyle çevrili olan, Geç Roma, Erken Bizans, Selçuklu ve Osmanlı Dönemi'ne ait evreleri bünyesinde barındırdığından kent içerisindeki en önemli yapı kalıntılarından biri olarak görülen, Balatlar Kilisesi Yapı Topluluğu, bilimsel yayınlarda ve halk arasında "*Balatlar Kilisesi*"⁹ ya da "*Mithridates Sarayı*"¹⁰ adıyla tanımlanmıştır. Efsanevî kahraman kral, Mithridates'in sarayının Sinop'ta olduğuna dair gelişen inanç, yapının isimlendirilmesi üzerinde etkili olmuştur. Öyle ki, Latince saray anlamına gelen "*Palatium*" kelimesinin, yıllar sonra "*Balat*" ismine dönüştüğüne inanılmış ve yapı ortaya çıkan bu isimle tanınır hale gelmiştir.¹¹

Balatlar Kilisesi Yapı Topluluğu'nun, Antik Dönem geçmişi ile ilgili tarihi ve filolojik kaynaklar net bilgiler sunmasa da yapılan arkeolojik kazı çalışmaları vasıtasıyla bu büyük programlı yapı kompleksi hakkında geniş bilgilere ulaşılmıştır. Haç planlı iki büyük mekân ve bu mekânlarla bağlantılı dikdörtgen planlı büyük bir salondan oluşan, uzun kullanım süreci içerisinde farklı toplumlar tarafından, her dönemin ihtiyacına binaen farklı işlevsel özel-

⁷ Gülgün Köroğlu, "2010 Yılı Sinop Balatlar Kilisesi Kazısı", *T.C. Kültür ve Turizm Bakanlığı Kültür Varlıkları ve Müzeler Genel Müdürlüğü 33. Kazı Sonuçları Toplantısı*, C. III, Malatya, s. 65.

⁸ Hande Günözü, "Sinop Balatlar Kilisesi (Sinope Koimesis Kilisesi) Duvar Resimlerinin Korunmasına İlişkin Öneriler" *Art-Sanat*, S. 3, İstanbul 2015, s. 98.

⁹ Gülgün Köroğlu, "2011 Yılı Sinop Balatlar Kilisesi Kazısı", *T.C. Kültür ve Turizm Bakanlığı Kültür Varlıkları ve Müzeler Genel Müdürlüğü, 34. Kazı Sonuçları Toplantısı*", C: III, Çorum 2012, s. 314.

¹⁰ W. E. Curtis, *Around the Black Sea Asia Minor, Armenia, Caucasus, Circassia Daghestan, The Crimea Roumania*, Newyork 1911, s. 27.

¹¹ Michale E. Martin, "Some Miscellaneous Notes on the Town and Antiquities of Sinop, Mainly from Travellers' Accounts", *Anatolian Studies*, Vol. 48, Ankara 1998, s. 177; Winfield D. Bryer, *The Byzantine Monuments and Topography of the Pontos*, Washington 1985, s. 79; HOJTE, Jakob Munk, "The Death and Burial of Mithridates VI." *Mithridates VI and The Pontic Kingdom*, Denmark 2009, s. 124; Filiz İnanan, "Sinop Balatlar Kilisesi Kazısı Sırlı Bizans Seramik Buluntularının Ön Değerlendirmesi/An Assessment for the Byzantine Pottery from the Excavation of Balatlar Church Sinop Turkey", *Türkiye Bilimler Akademisi Arkeoloji Dergisi*, S. 15, Ankara 2014, s. 147.

likler kazandırılarak kullanıldığı bilinen yapının, Roma Dönemi'nde (II-III. yüzyılda.) bir imparatorluk hamamı (thermae) olarak inşa edildiği tespit edilmiştir.¹²

Dünya mimarlık tarihine anıtsal eserler kazandırarak bu alanda adını tarihe altın harflerle yazdıran Roma İmparatorluğu'nun mimari kurulumdaki becerisinin ve teknik anlamdaki bilgisinin inceliklerini gözlemleyebilmemize olanak sağlayan Balatlar Kilisesi Yapı Topluluğu, bir bütün olarak varlığını günümüze kadar koruyamamış, yaklaşık 5-6 m. yüksekliğindeki dış duvarlar haricinde yapıya ait diğer birim ve elemanların zamana karşı direnç gösteremediği görülmüştür. Yüksek duvarların çevrelediği alanın içerisinde taşıyıcı elemanlara ya da zemine ait herhangi bir kalıntı ya da ize rastlanılmaması bu durumu doğrulamıştır.

Kamulaştırma sahasının içerisinde olan alanla birlikte değerlendirildiğinde döneminde muazzam boyutlarda olduğu konusunda hem fikir olunan, II-III. yüzyılda başlayan ve XX. yüzyılın ilk çeyreğine kadar devam eden kent içi iskân izlerini günümüze taşıyan Balatlar Kilisesi Yapı Topluluğu'nun, stratigrafik olarak incelendiğinde adeta bir höyüğü andırdığı tespit edilmiştir. Tabaka olarak farklı kültür evrelerine ev sahipliği yaptığı görülen yapının, bu farklı evreleri, yapılan arkeolojik kazı çalışmaları sonrasında elde edilen bilgilerle tüm detaylarıyla bilinen bir konu haline getirilmeye çalışılmıştır. Yapının kullanım sürecinin anlamlandırılması ve yapıda kullanıma bağlı olarak meydana gelen değişimlerin kronolojisinin belirlenmesine gayret edilmiştir.

Dönem ve doğal olarak farklı kültür biçimlerine ev sahipliği yapan Balatlar Kilisesi Yapı Topluluğu'nda konumuz itibarıyla bizler için önem arz eden esas kullanım evresini, XVII. yüzyılın sonu ile XX. yüzyılın ilk çeyreği arasına tarihlendirilen “*son dönem kullanım evresi*” oluşturmuştur. Öyle ki Orta Bizans Dönemi'nde kiliseye ve onun hizmetinde kullanılan bir mezarlık alanına dönüştürülen yapı, bu evrede bu görevle kullanılmaya devam etmiş; XX. yüzyıla kadar Rum Ortodoks Manastır Kilisesi olarak kullanılan alandan elde edilen tüm verilerle yapının hizmet sunduğu tebaanın kendi yaşamına dair geliştirmiş olduğu algı ve anlamlandırmalar çözümlenebilmiştir.

Balatlar Kilisesi Yapı Topluluğu Kazısında gayrimüslim vatandaşların yaşamına dair zengin bilgilere erişilmesini sağlayan en önemli veri kaynaklarının -100 cm'den -300 cm'ye kadar olan toprak seviyesinden gelen mezarlar vasıtasıyla ortaya çıkarıldığı görülmüştür. Ölümünden sonra başka bir hayatın var olduğuna inanan toplumun, ölümlerini inanç esaslarına bağlı kalarak şahsi eşyaları ile gömmesi ya da ölüm algısı içinde gerçekleştirdikleri geleneklerde farklı uygulama tiplerine yer vermesi bir bütün olarak bakıldığında kültür olarak ortaya konulan sanatsal zevklerin tahlilinin yapılmasını olanaklı kılmıştır. Maddi

¹² Gülgün Köroğlu, “2011 Yılı Sinop Balatlar Kilisesi Kazısı”, *T.C. Kültür ve Turizm Bakanlığı Kültür Varlıkları ve Müzeler Genel Müdürlüğü, 34. Kazı Sonuçları Toplantısı*, C: III, Çorum 2012, s. 513; Owen Doonan, *Sinop Landscapes Exploring Connection in a Black Sea Hinterland*, America 2011, s. 99.

kültür varlığı gibi genel bir başlığın altında önemli bir alt başlık olarak yer alan ve mezarlara hediye olarak bırakılan takıların da bu olanağı sağlayan en önemli veri gruplarından birini oluşturduğu söylenebilmiştir.

Balatlar Kilisesi Yapı Topluluğu Kazısında Geç Osmanlı Dönemi mezarlarından gün ışığına çıkarılan, farklı malzeme gruplarından değişik desen çeşitlerini örnekleyecek şekilde tasarlanmış olan takılar genel olarak kemer tokaları, bilezikler, yüzükler, küpeler, kolye ve kolye uçları, haç sarkaçlar, boncuklar, saç tokaları ve topuz taracları olmak üzere sekiz alt başlık altında incelenebilmiştir. Bir toplumun kimliği hakkında önemli verilere erişilmesini sağlayan bu malzeme gruplarının detaylı aktarımı, aşağıda en net biçimiyle anlatılmaya çalışılmıştır.

3.Sinop Balatlar Kilisesi Kazısında Ortaya Çıkarılan Hristiyan Mezarlarında Ele Geçirilen Takılar

3.1.Kemer Tokaları

Sinop Balatlar Kilisesi Yapı Topluluğu Kazısında, yapılan arkeolojik kazı çalışmalarıyla, gayrimüslim vatandaşlara ait mezarlardan iki bronz ve bir gümüş olmak üzere toplamda üç adet kemer tokası gün ışığına çıkarılmıştır (Bkz. Tablo 1). Ölen kişilerin kıyafetleriyle sonsuzluğa uğurlanması geleneğine bağlı olarak mezarlardan çıkarılan bu malzemeler, dönemin giyim kuşam modası hakkında bilgiler verdiği gibi sahip olduğu form ve maddesel özelliklerle mezardaki bireyin statüsü hakkında da geniş bilgilere ulaşılmasını sağlamıştır. Malzeme grubu içerisindeki en çarpıcı örneği, ustalıklı yapılmış, gösterişli gümüş kemer tokası oluşturmuştur (Bkz. Tablo 1Kat. No. 1). Bir din adamının kıyafetinin tamamlayıcı bir öğesi olarak kullanıldığı düşünülen kemer tokası, yapının VIII. No.'lu mekânında, mekânın kuzey haç kolunda yer alan mezarlık alanından gün ışığına çıkarılmıştır. Bakır oranı fazla olan kemer tokası, badem biçimli iki plağın birleştirilmesiyle oluşturulmuştur. Bu iki plağı birleştiren kancanın uç kısımlarına ergonomik işlevinin yanında, estetik görünümü tamamlamak adına yivler açıldığı gözlemlenmiştir. Badem biçimli kemer tokasının iç kenar süslemeleri, formun bütününe uygun şekilde tasarlanarak filigran (telkâri) tekniği ile yapılmıştır. Kemer tokasını oluşturan badem biçimli panellerin orta noktasına sıvama mihlama tekniğiyle sedef bir plaka yerleştirilmiştir. Eserdeki süsleme sedef malzemenin yüzeyine etrafı bitki dalı şeklindeki çentiklerle çevrelenmiş tavus kuşu ya da kartal olabileceği düşünülen bir hayvan figürünün yerleştirilmesiyle sonlandırılmıştır.¹³

Sinop Balatlar Kilisesi Yapı Topluluğu Kazısında, yapılan arkeolojik kazı çalışmalarıyla gün ışığına çıkarılan bronzdan yapılmış diğer iki kemer tokasının gümüşten yapılmış örnekle karşılaştırıldığında oldukça basit şekillendirmelerle

¹³ Z. Kuşoğlu, *Tılsımdan Takıya*, İstanbul 1998, s. 102-120.

ortaya konulduğu anlaşılmıştır. (Bkz. Tablo 1-Kat. No. 2-3). Zamanın etkisiyle malzemeler üzerinde yoğun bir oksitlenme meydana geldiği tespit edilmiştir. Ucu büyük boyutlu bir kancayla sonlandırılan dikdörtgen formlu kemer tokasının dönemi tam olarak tarihlendirilememiştir. Eserin, Selçukluların son çağlarına ait olabileceği düşünülmüştür (Bkz. Tablo 1-Kat. No.3).

Sinop Balatlar Kilisesi Yapı Topluluğu Kazısında, kemer tokalarının dışında mezarlardan yine tekstille alakalı metal malzemelerin çıktığı da görülmüştür. Gün ışığına çıkarılan kıyafetlerdeki metal aksanların her ne kadar kemer tokası olmasa da bu çalışma kapsamında kemer tokası başlığı adı altında incelenmesinin yanlış olmayacağı düşünülmüştür. Tablo 1-Kat. No. 4'te tanıtılan eser, bu malzemelerden birini oluşturmuştur. Bronzdan yapıldığı anlaşılan eserin agraf tarzında bir işlevi olduğu düşünülmüştür. Gruptaki son eseri ise küçük boyutlu, kurşundan yapılmış obje oluşturmuştur (Bkz. Tablo 1-Kat. No.5). Bir çocuk mezarından gün ışığına çıkarılan obje, muhtemelen döneminde bir pantolon askısı olarak kullanılmıştır. Objenin arkasındaki klips şeklindeki tutacak bu kullanıma işaret etmektedir.

3.2. Bilezikler

Mevcut buluntular arasında dikkat çeken bir diğer takı grubunu bilezikler oluşturmuştur (Bkz. Tablo 2). Eserlerin farklı ebatları, takıların farklı yaş grubundaki insanlar tarafından kullanıldığına işaret etmiştir. Bu başlık altında toplanan eserler, yapımda kullanılan hammadde baz alınarak iki başlık altında incelenebilmiştir. Birinci alt başlığı metalden yapılmış bilezikler oluşturmuştur (Bronz, elektrik ve gümüş). Bu gruptaki en çarpıcı örnek elektrikten yapılmış bilezik olarak tanımlanabilmiştir (Bkz. Tablo 2-Kat. No. 6). Enli, şerit formda hazırlanan bileziğin, yüzeyi boyunca uygulanan bezemenin, dönemsel özellikleri içinde barındıran motifler içerdiği görülmüştür. Geometrik kompozisyondan oluşan bezeme, malzemenin yüzeyine repousse tekniği ile işlenmiştir. Bir diğer dikkat çekici örneği gümüşten yapılmış, basit şekillendirmeli, altı adet bilezik oluşturmuştur (Bkz. Tablo 2-Kat. No. 7). 2016 yılında IV No.'lu mekân IV h No.'lu açmada yapılan kazı çalışmaları esnasında ele geçen eserler, genç bir kadın mezarından gün ışığına çıkarılmıştır. Karnı üzerinde kolları çapraz duracak şekilde mezar çukuruna yerleştirilmiş bireyin her iki bileğinde üçerli sıra halinde bulunan bileziklerin üzerinde herhangi bir bezeme unsuruna yer verilmemiştir. Mezardan bilezikler haricinde çıkarılan eserler, mezar sahibinin zenginliğine işaret etmiştir.

Bilezik başlığı altında yer alan ikinci alt başlığı cam bilezikler oluşturmuştur. Yapılan kazı çalışmalarında takı olarak bilezik grubu içerisinde en çok cam bileziklerle karşılaşıldığı görülmüştür. Bu durum farklı ebatlarda yapıldığı görülen bu takıların, toplum içinde çok kullanıldığına işaret etmiştir. Kolay erişilebilen ve bu nedenle düşük maliyetle ortaya çıkan eserler genellikle kadın ve çocuk mezarlarından gün ışığına çıkarılmıştır. Kimisi kol, kimisi ise kolda

dirseğin yukarısında yani pazu bölümünde kullanılan bileziklerin bezemesinin sade olduğu gözlemlenmiştir. Desen yerine camda kullanılan farklı renklerle yapılan süsleme dikkat çekicidir (Bkz. Tablo 2-Kat. No. 8-9).

3.3. Yüzükler

Balatlar Kilisesi Yapı Topluluğu Kazısında gün ışığına çıkarılan bir diğer önemli takı grubunu yüzükler oluşturmuştur (Bkz. Tablo 3). Yapılan çalışmalar sonucunda bu gruba dâhil edebileceğimiz toplamda 20 adet buluntu gün ışığına çıkarılmıştır. 13 tanesi bronzdan yapılan yüzüklerin, 7 tanesi de elektrumdandır yapılmıştır. Genellikle sade şekillendirmelerin hâkim olduğu bezemede bazen de değerli ve yarı değerli taşlar kullanılarak eser yüzeylerinde farklı görünüm elde edilmeye çalışıldığı tespit edilmiştir. Bezeme amaçlı kullanılan taşlar farklı mihlama teknikleri kullanılarak yüzey üzerine yerleştirilmiştir. (Bkz. Tablo 3-Kat. No. 10-11-14). Farklı parmak ölçülerinde olan bu yüzüklerin arasında çok küçük ölçülerde yapılmış yüzüklerin de olduğu görülmüştür. Genellikle sade şekillendirmelerle yapılan bu yüzüklerin çocuklar tarafından kullanıldığı kuvvetle muhtemeldir (Bkz. Tablo 3-Kat. No. 13). Bazı yüzük kaşlarında yazı, figür ve rakamlara da rastlanmıştır (Bkz. Tablo 3-Kat. No. 12). Fakat bunların tam olarak ne anlama geldiği henüz tespit edilememiştir. Yüzüklerin, kullanılan malzeme, uygulanan form ve yapılan desenle döneminin modasını yansıtır halde tasarlandığı söylenebilir.

3.4. Küpeler ve Küpe Parçaları

Zamanın yıpratıcı etkisine maruz kalarak çoğu yoğun korozyona uğramış şekilde mezarlardan çıkarılan küpeler, alanın bir diğer önemli takı grubunu oluşturmuştur (Bkz. Tablo 4). Tahrip olmuş halde gün ışığına çıkarılan küpe ve küpe parçalarının yapımında ana malzeme olarak genellikle altın ve elektrüm kullanıldığı tespit edilmiştir. Basit şekillendirmelerin hâkim olduğu bezemede kimi zaman değersiz taşlar kullanılarak farklı bir görsellik elde edilmeye çalışıldığı gözlemlenmiştir. Bezemede farklılık yaratan en güzel eserlerden biri, yüzey buluntusu olarak gün ışığına çıkarılan eşi olmayan tek altın küpe olmuştur (Bkz. Tablo 4-Kat. No. 15). Halkası şarnelden (Levha halindeki metale boru formunun verilmesi işlemine denir. Deformasyonlara maruz kalmasını önlemek amacıyla, geçmiş dönemlerde şarnel içi, kil vb. malzemelerle doldurulmaktaydı) yapılmış olan küpenin bezemesini, sıvama mihlama tekniği ile mihlanmış, yeşil renkli küçük bir taş oluşturmuştur. Sadece bu eser bu gruptaki bezemeyi örneklendirmemiştir. Granülasyon (güherse) tekniği ile yapılmış bezemesi ortasına delikli beyaz inci eklenerek tamamlanmış altın küpe de bu grubu örnekleyen bir eser olarak karşımıza çıkmıştır.

Altın küpeler dışında ana malzemede elektrümün kullanıldığı küpelerde dikkat çekicidir. Üzerinde sarkaçlar yer alan basit halka formundaki küpe ile (Bkz. Tablo 4-Kat. No. 16) telkârî tekniği ile yapılmış, alt noktası küpenin

bütününe uygun boyutta olan küçük beyaz bir inci ile sonlandırılan küpe (Bkz. Tablo 4-Kat. No. 18) bu grup küpelere örnek verilebilmiştir.

3.5. Kolye ve Kolye Uçları

Balatlar Kilisesi, Rum/Ortodoks mezarlarından gün ışığına çıkarılan bir diğer önemli takı grubunu kolye ve kolye uçları, oluşturmuştur. Alandan çıkan diğer eser gruplarıyla karşılaştırıldığında sayıca daha az olduğu görülen buluntuların, altın ve gümüşten yapılmış örnekleri görülse de genellikle elektrik ve bronzdan yapıldığı tespit edilmiştir. Elektrik ve bronzdan yapılmış kolye uçları doğal etkenler sebebiyle deforme olmuş şekilde günümüze ulaşmıştır. Genellikle içi boş, minik bir küre ya da su damlası formunda tasarlanan eserlerin (Bkz. Tablo 5-Kat. No. 21) çoğunun üzerinde kalın bir korozyon tabakası oluşmuştur. Çok az örnekle de takip edilebildiği kadarıyla elektrik ve bronz haricinde altın ve gümüşten yapılmış kolye uçlarıyla da karşılaşmıştır (Bkz. Tablo 5-Kat. No. 19-20). Ana malzemesi altın olan sadece bir örnek günümüze kadar gelebilmeyi başarmıştır (Bkz. Tablo 5-Kat. No. 19). İnce bir plak halinde işlenen ve yassı bir su damlası formunda olan bu eserin, üzerinde herhangi bir bezeme unsuruna yer verilmediği görülmüştür.

3.6. Haç Sarkaçlar

Benimsenen inanç doğrultusunda ölümden sonraki bir hayatın varlığına inan gayrimüslim vatandaşların mezarlarından çıkan bir diğer önemli veri grubunu haç sarkaçlar oluşturmuştur (Bkz. Tablo 6). Kötülüklerden koruyucu ve imanı güçlendirici bir etkisi olduğu düşünülen haç sarkaçlar, dini açıdan önemli bir sembol olarak görülmüş ve mezarlara simgenin ötesinde taşıdığı anlam için bırakılmıştır. Bu sebeple her yaşta insan grubunun mezarlarında bu gruptaki aksesuarlarla çokça karşılaşmıştır. Şekillendirme açısından belli temellere oturtulan sarkaçlarda, bezeme olarak farklı kompozisyonlar yer alabilmiştir. Sarkaçların kimisi geometrik desenlendirmelerin hâkim olduğu bir süsleme kompozisyonu ile (Bkz. Tablo 6- Kat. No. 22) kimisi de figürlü süslemelerin yer aldığı bir kompozisyonla bezenmiştir (Bkz. Tablo 6- Kat. No. 24). Figürün yer aldığı kompozisyonlarda, kompozisyonu oluşturan ana tema genellikle çarmıhtaki İsa betimi ya da orans duruşunda duran aziz-azize ya da Meryem tasviri olmuştur. Süsleme bakımından temel içeriği taşıyan haç sarkaçların genellikle bronzdan yapıldığı görülmüştür. Fakat istisnai durumlarda bulunmaktadır. Bu grupta çıkan eserler arasında sedeften (Bkz. Tablo 6- Kat. No. 23) ya da kurşundan yapılmış eserlerle de karşılaşmıştır.

3.7. Boncuklar

Balatlar Kilisesi Yapı Topluluğu Kazısında, Rum Ortodoks tebaaya ait mezarlardan tam ya da tama yakın takıların yanı sıra farklı takı gruplarının oluşumunda kullanıldığı düşünülen çok sayıda boncuk da gün ışığına

çıkarılmıştır (Bkz. Tablo 7). Genellikle kemik, bronz, gümüş, cam ve plastik benzeri dayanıklı bir malzemeden yapıldığı görülen boncukların çoğunluğunun, elektrik adı verilen metal alaşımlı bir malzemeden ve bronzdan yapıldığı görülmüştür.

Küre şeklindeki içi boş takı tamamlayıcıları (Bkz. Tablo 7- Kat. No. 27), nazar boncuğu niyetine kullanıldığı düşünülen mavi renkli cam veya plastik benzeri malzemeden yapılmış küçük boncuklar (Bkz. Tablo 7- Kat. No. 26) ve bütünlüğünü koruyarak günümüze ulaşabilmeyi başarmış tespahler (Bkz. Tablo 7- Kat. No. 25), bu eser grubunu örneklendiren malzemeler olarak değerlendirme kapsamına alınmıştır.

3.8. Saç Tokaları ve Topuz Tarakları

Takı sınıfında kullanılan en dikkat çekici süs eşyalarından birini saç tokaları ile topuz tarakları oluşturmuştur (Bkz. Tablo 8). Çünkü bu malzemeler vasıtasıyla dönemin modası ve kişilerin ekonomik durumları kolaylıkla incelenebilmiştir. Balatlar Kilisesi Yapı Topluluğu Kazısında, yapılan arkeolojik kazı çalışmalarında Rum Ortodoks kadın mezarlarından çıkarılan çok sayıdaki saç tokası ve topuz tarağı da bu anlamda bizler için büyük önem taşımıştır. Malzemenin sunduğu veri eşliğinde mezarların (statüyü belirtmesi anlamında) tanımı yapılabilmüş diğer takılarla da olduğu gibi dönemin modası hakkında belli bir fikir sahibi olunabilmıştır.

Yapılan incelemelerle, XIX. yüzyıl Avrupa modasının Anadolu'daki esintilerine işaret eden bu malzemelerin çoğunun, fildişine alternatif olarak üretilmiş sentetik bir malzeme olan galalitten yapıldığı anlaşılmıştır. Malzemenin temininin kolay ve ucuz olması tarak ve tokaların bu malzemeden yapılmasına rağbeti artırmış olmalıdır. Bu durum doğrudan üretim aşamasını da etkilemiştir. Sahada seri üretime geçilmiş ve toplumun her kesimi bu materyallere kolayca ulaşabilmiştir.

Malzemenin dışında eserlerde dikkat çeken bir diğer unsur bezeme olmuştur. Sade ve yalın, ekonomik durumla bağlantılı olarak ihtişamsız bir bezeme tarzı geliştiren toplum, bu alandaki eserlerini de bu çerçeveye uygun şekilde sunmuştur. Galalit malzemeden yapılmış, üzerinde parlak taşların bulunduğu metal detaylı topuz tarağı (Bkz. Tablo 8-Kat. No. 28) ile galalit malzemeden yapılmış, üzerinde melek kanatları motifleri bulunan çeşitli boylardaki topuz tarakları ve saç tokaları, bezemedeki sadeliği örnekleyen eserler olmuştur (Bkz. Tablo 8-Kat. No. 29) Yapılan kazı çalışmalarıyla galalit tarakların yanı sıra aynı kültüre ait bronzdan yapılmış topuz tokalarının da gün ışığına çıkarıldığı görülmüştür. 2016 yılında, bir kadın mezarından çıkarılan basit form ve şekillendirmeler yapılarak oluşturulduğu görülen buluntu, bu durumun en net örneği olmuştur (Bkz. Tablo 8- Kat. No. 30).

4. Değerlendirme

Estetik kaygıyı giderici bir öge olarak kullanılan takı, tarihte insanlar tarafından çoğunlukla asalet ve güç sembolü olarak kullanılmıştır. Maddenin görkemi arkasına gizlenen bu özellik, her daim insanı cezbetmiştir. Çünkü insan kendisini güzel görmek istemiş ve sahip olduğu bu ihtişamlı görüntüyle etrafındakilerini tesiri altına almak istemiştir.

Geçmişten günümüze, temelde süslenme ve güzel görünme ihtiyacını karşılamak için kullanılan takılar, ikincil planda sadece belli bir statü ve gücü temsil etmek için kullanılmamıştır. Ait olduğu kültürün sanatsal anlamdaki zevkini bütünüyle yansıtan bu malzemeler, aynı zamanda insanlar tarafından farklı şekilde anlamlandırılmış ve bu nesnelere manevi olarak belli bir değer yüklediği görülmüştür. Bu nedenle zaman içerisinde, süs ögesi olarak kullanılan takıların bu kullanımları dışında tılsım, dilek, uğur, şifa, bereket, kötülükleri kovucu veya kötülüklerden koruyucu objeler olarak kullanıldığı görülmüştür.¹⁴

Tarih öncesi ve sonrası dönemlerde takı sanatı alanında elde edilen başarı Anadolu topraklarında gelişen takı sanatı için elbette ki bir temel oluşturmuştur. Fakat sahadaki gerçek atılım, ticaret vasıtasıyla meydan gelen kültür etkileşimiyle yaşanmıştır. Yapılan ekonomik faaliyetlerle hem coğrafya hem de gelenek olarak birbirinden uzak kültürler bir araya getirilmiş, farklı uygulamalar geçmişten gelen miras da dâhil edilerek ortak bir paydada buluşturulmaya çalışılmıştır. Bütün bu çabanın sonucunda; altın, gümüş, bakır, yarı değerli ve değerli taş, inci, cam gibi farklı sınıflardaki pek çok malzemenin kullanılmasıyla sınırsız biçim, renk ve ışıktaki, ihtişamıyla göz kamaştıran binlerce eserin yaratımı gerçekleştirilmiştir. Saygınlık, sosyal statü ve güç temsili olan bu nesnelere Anadolu topraklarında tahminin ötesinde zengin bir çeşitlilik var edilmiş zirve ise Osmanlı döneminde yaşanmıştır.

Tarih boyunca, bütün medeniyetlerde, her kültürün en yalın ifade şekli olarak karşımıza çıkan takı sanatı, Osmanlı Dönemi'nde de bu kimliğiyle karşımıza çıkmıştır. Devletin siyasal, ekonomik, sosyal, kültürel ve sanatsal yapısı bu sanat dalı kapsamında verilen eserler üzerinden, kullanılan malzeme, belirlenen renk, başvurulan teknik, seçilen motif ve bu motiflerin taşıdığı ikonografik anlam gibi daha türetilebilecek pek çok özellik dâhil edilerek yapılan değerlendirmeye çözümlenmeye çalışılmıştır.

Üç kıtada altı yüz yıl hüküm süren Osmanlı İmparatorluğu'nda takı, hem siyasal hem de sosyal alanda yaşanan debdebenin birincil göstergesi olarak kullanılmıştır. Özellikle saray soylularının, takıların şıklıktan ziyade vermiş olduğu bu mesajı fazlaca önemseydiği bu nedenle takı sanatını büyük bir ilgi ile takip ettiği görülmüştür. Elbette ki takı, bu dönemde sadece ekonomik ve siyasal

¹⁴ Özgü Çömezoğlu, *Akdeniz Çevresi Ortaçağ Camcılığı Işığında Demre Aziz Nikolaos Kilisesi Cam Buluntuları*, İstanbul 2007, s. 324.

gücü perçinleyen bir öge olduğu için kullanımı artan bir obje haline gelmemiştir. Gelenekselliğe bağlanıp gelenekseli kendi içinde mükemmelleştirme eğilimi¹⁵ içinde olan Osmanlı, başlı başına bir sanat dalı olarak alan üzerinde ihtisaslaşmaya çalışmıştır.

İnsanlar tarafından saygınlık, statü ve beğenilme arzusu gibi birtakım ihtiyaçları giderme de araç olarak kullanılan takılar, bir sanat eseri olarak yapısal anlamda farklı insan gruplarına hitap edebilmeyi başarabilmiştir. Bu durum, Osmanlı Dönemi için de geçerli olmuştur. Takı sanatı sadece saraylılar, soylular ve de aristokratlar tarafından değil halk tarafından da yakinen tanınan ya da izlenen bir sanat dalı haline gelmiştir. Bu sanat dalı kapsamında ortaya çıkarılan eserlerin özelliklerinin dolaylı olarak sosyal anlamda farklı bir yapıya sahip olan bu kesimlerde farklılaştığı görülmüştür. Takılarda en belirgin ve ayırt edici noktayı, eserin yapımında kullanılan hammadde oluşturmuştur. Saray erkânının kullandığı takılar, değerli metallere yapılmış, ortaya çıkan objeler değerli taşlarla bezenmiştir. Halk tarafında ise durum tam tersine işlemiştir. Halk, takılarını, yarı değerli ve değersiz (gümüş, bakır, pirinç, bronz, elekturum gibi) metallere yapmış; akik, sedef, kemik gibi yarı değerli süs taşlarıyla bezenmiştir. Saray ve halk arasındaki bu farklı kullanım, nasıl tabanların ekonomik yapısıyla alakalı net bilgiler veriyorsa aynı şekilde bir kentin ekonomik refah seviyesi hakkında da net bilgiler vermiştir.

Balatlar Kilisesi Yapı Topluluğu Kazısında, gün ışığına çıkarılan Geç Osmanlı Dönemi takıları da bu anlamda bizler için büyük önem taşımıştır. Malzemelerin verdiği bilgiyle hem kent hem de bununla paralel bir gelişim gösteren halk ekonomisi doğru bir şekilde değerlendirilebilmiştir.

Belli bir ekonomik refaha sahip olan Sinop'un hem genel imkânları hem de insanların sahip olduğu imkânlar değerlendirildiğinde çok zengin bir ekonomik ve sosyal alt yapıya olmadığı görülmüştür. Balatlar Kilisesi Yapı Topluluğu Kazısında, gün ışığına çıkarılan, 17-20. yüzyıl aralığına tarihlenen, cinsiyet ve yaş aralığı fark etmeksizin gayrimüslim tebaaya ait olan mezarlardan gün ışığına çıkarılan takılar ve yahut giysi modasında aksesuar olarak kullanılan objeler, bu durumu açıklayan en önemli veri tabanlarını oluşturmuştur. Öyle ki genellikle kent surlarının çevrelediği alanın dışında yaşayan, ekonomik anlamdaki kazanımlarını zanaatkârlıkla tamamlayan kişilerin aksesuar olarak kullandıkları tüm objeleri, yarı- değerli ve değersiz metallere yaptıkları görülmüştür. Kazılardan çıkarılan malzemeler kimi zaman bir süs ögesi kimi zaman ise inanılan dinin sembolü olarak görülen ve kullanılan yalın tasarımlı kullanım öğelerinin, maliyet anlamında yük oluşturmayacak metal gruplarından yapıldığını göstermiştir. Gümüş, bakır, pirinç, bronz ve çoğunlukla elekturum gibi malzemelerden yapılan takılar, sahip oldukları bu nitelikleriyle dönem ve

¹⁵ <http://mimtaki.com/1/takiveinsanlik.php> (Erişim Tarihi: 22.04.2016).

dönem içinde yaşayan kişilerin gelir seviyeleriyle ilgili belli yorumlarda bulunulabilmesini olanaklı hale getirmiştir.

Ana malzeme olarak düşük kaliteli metallere ya da metaller sınıfında incelenebilecek alaşımlarından yapılan eserlerde, en büyük ihtişamın süsleme anlamında yapılan tatbiklerle sağlandığı görülmüştür. Fakat buradaki uygulamalar da eserlere nitelik ve buna bağlı olarak pahada ağır özellikler kazandırılması için yeterli olmamıştır. Cam, kemik, boncuk gibi materyallerden yapılan özellikle yüzük ve saç taraklarındaki basit şekilli tasarımlar bu durumu örneklemiştir. Yarı değerli ve değersiz malzemeden yapılan süslemeler ile kazıma, oyma gibi teknik anlamda yapılan süslemeler hariç eserler üzerinde teknik ve ekonomik gelişimin seyrini izleyebileceğimiz nitelikte eserler ortaya konulmadığı tespit edilmiştir.

XIX. yüzyılda Sanayi Devrimi ile modelleme ve seri üretime geçişte kazanılan ivme, Avrupa’da giyim kuşam modasının benzerlerinin bir gelişim esintisi olarak Anadolu’da ve tabii ki Sinop’ta karşımıza çıkmasına sağlamıştır. Kural ve kaideleri kilise tarafından belirlenen ve onun tekelinde gelişen yaşam ile elde edebilme ve ulaşabilmenin sınırlarını daraltan ekonomik düzenin bu alanda yarattığı kısıtlamaya rağmen¹⁶ kullanım sahasına dahil olan kimi eser, bu durumu örneklemiştir. Kazılardan çıkarılan saç tarakları/topuz tarakları ile 19. yüzyılda Avrupalı hanımlar tarafından silüetlerine ihtişam kazandırdığı düşünülerek kullanılan saç taraklarının benzerliği malzeme başata olmak üzere form benzerlikleri bu alanda verilebilecek en güzel örnekleri oluşturmuştur (Resim: 1).

Resim 1: Saç Tarağı, 19. Yüzyıl, Weimar-Almanya, British Müzesi.

Kaynak: https://www.britishmuseum.org/collection/object/H_1980-0615-1 (31.10.2020).

¹⁶ Serap Terlikli, *1850 ve 1950 Tarihleri arasında Batı Toplumlarında Sanat, Toplumsal Yapı ve Moda Etkileşimi*, Konya 2011, s. 2-6.

Sonuç

Sinop'ta, Geç Osmanlı Dönemi'nde, ekonominin ve hayat biçimlendirmesinin insan tahayyülünü sınırlandırdığı dönemde, gayrimüslim vatandaşların her ne kadar yeterli imkâna ulaşamasa da Batı etkisini gözetdiği ve bu etkiyle kendi yaşamına bir çeki düzen verdiği hatta bunu giyim kuşam ve süslenme sanatına da tesir eder şekilde kullandığı görülmüştür. Sanayinin gelişimiyle daha ucuza mal edilmiş Batı etkili malzemeleri değişik alanlardaki kullanımı bu durumu örneklemiştir.

Bir liman şehri olan dolayısıyla var olan ticari hayatla çevresiyle belli bir etkileşim yaşayan Sinop'ta gayrimüslimlerin hayatında etkili olan değişim ve dönüşümlerde belli etkiler göze çarpar nitelikleriyle karşımıza çıkmıştır. Ama bu durum var olan ekonomik problemlerin göz ardı edilmesi ve sanatın aslında tam anlamıyla sahip olunan maddi güçle şekillendiği gerçeğini değiştirmemiştir. Balatlar Kilisesi Yapı Topluluğu Kazısından gün ışığına çıkarılan Geç Osmanlı Dönemi'ne ait on binlerce mezar ve bu mezarlardan çıkarılan takıların nitelikleri bu anlamda dikkatleri çekmiştir. Mezarlardan çıkan tüm takı grupları ve gruplara ait olan eserler nitelikleriyle Sinop'ta yaşayan Rum Ortodoks halkın genelinin, Geç Osmanlı Dönemi'nde ekonomik anlamda refah bir dönem geçirmedeği gerçeğini bir kez daha vurgulamıştır. Nitekim çoğu değerli ve değersiz (gümüş, bakır, pirinç, bronz, elekturum gibi) metallerden yapılmış; akik, sedef, kemik gibi yarı değerli süs taşlarıyla bezenmiş takı formları açıklamaya çalıştığımız bu durum için ispat niteliği taşımıştır.

Sonuç olarak Balatlar Kilisesi Yapı Topluluğu Kazısıyla gün ışığına çıkarılan Rum Ortodoks halkın mezarlarının esasında tek bir şeye işaret ettiği anlaşılmıştır. Ekonomi her ne kadar kötü olsa da halk dini inançlarına sıkı sıkıya bağlı kalmış ve geleneklerini tatbikte geri durmamıştır. Her ne kadar fakir de olsa süslenme onun da hayatının vazgeçilmez bir parçası olmuş, Kullandığı objelere yüklediği anlam, yaşamış olduğu hayatın tam anlamıyla bir yansıması olarak yeniden can bulmuştur.

Tablo 1-Kat. No. 1**Eserin Adı:** Kemer Tokası.**Eserin Yapıldığı Madde:** Gümüş.**Kazı Eser Listesi Kayıt No:**

SBK. 2010. 32.

Kazıda Bulunduğu Yer ve Tabakası:

VIII No.'lu Mekân, Piskopos Mezarı.

Eserin Buluntu Durumu: Tam.**Ölçüleri:** -**Tanımı:** Eser; badem biçimli, birbirine minik bir kancayla tutturulmuş iki adet plakanın yan yana getirilmesiyle oluşturulmuştur. Dönem ve kullanım alanına göre belli bir önem derecesi olduğu bilinen kemer tokasına görünüm olarak ihtişamlık kazandıran bezeme, yüzeyine tavus kuşu ya da kartal olabileceği düşünülen bir hayvan figürünün işlendiği sedef kaplamayla vurgulanır hale getirilmiştir.**Tablo 1-Kat. No. 2****Eserin Adı:** Kemer Tokası.**Eserin Yapıldığı Madde:** Demir.**Kazı Eser Listesi Kayıt No:**

SBK. 2013.64.

Kazıda Bulunduğu Yer ve Tabakası:

X No.'lu Mekân, c 6 No.'lu Açma.

Eserin Buluntu Durumu: Tam.**Ölçüleri:** -**Tanımı:** Dikdörtgen formlu, basit biçimli bu eserde; simetrik olarak iki tarafa yerleştirilen yaprak biçimli desendirmeye belli bir bezeme unsuru yaratıldığı görülmüştür.**Tablo 1-Kat. No. 3****Eserin Adı:** Kemer Tokası.**Eserin Yapıldığı Madde:** Demir.**Kazı Eser Listesi Kayıt No:** -**Kazıda Bulunduğu Yer ve Tabakası:**

Yüzey Buluntusu?

Eserin Buluntu Durumu: Tam.**Ölçüleri:** -**Tanımı:** Dikdörtgen formlu, basit biçimli bu eserde, esas süsleme

kompozisyonu eserin sağ ucuna yerleştirilmiştir. Eserde bezeme; düz ve basit çizgilerin hâkim olduğu alan içinde simetrik olarak yerleştirilen ve bu haliyle bir kalp motifi oluşturan yılan tasvirleriyle yakalanmaya çalışılmıştır.

Tablo 1-Kat. No. 4**Eserin Adı:** Tekstile Bağlı Metal Aksan (Kemer Tokası-Agraf?).**Eserin Yapıldığı Madde:** Bronz.**Kazı Eser Listesi Kayıt No:**

SBK. 2013. 63.

Kazıda Bulunduğu Yer ve Tabakası:

II No.'lu Mekân.

Eserin Buluntu Durumu: Tam.**Ölçüleri:** Yükseklik: 4.8 cm Genişlik: 1.1 cm**Tanımı:** Kullanım alanı ve detaylarıyla ilgili geniş bilgilerin elde edilemediği bu eserin; oldukça küçük, basit formlu bir halka ve bu halkayla dikeyde birleşen ince, uzun dikdörtgen formlu bronz bir parçayla oluşturulduğu görülmüştür. Biçim olarak sade bir görüntü sunan eserin, bezeme olarak da yalın bir görüntü sunduğu söylenebilmiştir.**Tablo 1-Kat. No. 5****Eserin Adı:** Pantolon askısı.**Eserin Yapıldığı Madde:** Beyaz Metal

(Gümüş kaplı, kurşun veya kalay bazlı alaşım)

Kazı Eser Listesi Kayıt No:

SBK. 2011.393.

Kazıda Bulunduğu Yer ve Tabakası:

X No.'lu Salon, 11 No.'lu Mezar, ikinci birey.

Eserin Buluntu Durumu: Tam.**Ölçüleri:** Uz. 3,2 cm, Gen. 1,1 cm.**Tanımı:** Küçük bir el motifi şeklinde tasarlanan eserin, çocuk pantolon askısı olarak kullanıldığı düşünülmektedir. Biçim olarak sade bir görüntü sunan

eserin, bezeme olarak da yalın bir görüntü sunduğu söylenebilmiştir.

Tablo 2-Kat. No. 6

Eserin Adı: Bilezik.

Eserin Yapıldığı Madde: Elektrum.

Kazı Eser Listesi Kayıt No:

SBK.2012. 500

Kazıda Bulunduğu Yer ve Tabakası:

V No.'lu Mekân, V a No.'lu Açma – 2.65 cm.

Eserin Buluntu Durumu: Eksik.

Ölçüleri: Kalınlığı: 0.1 cm'dir

Tanımı: Eser, ince bir bant şeklinde tasarlanmıştır. Basit bir form özelliği gösteren bu bilezikte değerlendirmeye tabi tutulacak olan bezeme, yan yana tersli düzlü yerleştirilmiş, eşkenar üçgen dizileriyle elde edilmiştir.

Tablo 2-Kat. No. 7

Eserin Adı: Bilezik.

Eserin Yapıldığı Madde: Gümüş.

Kazı Eser Listesi Kayıt No:

SBK.2016.44 a/b/c/d/e/f.

Kazıda Bulunduğu Yer ve Tabakası:

IV No.'lu Mekân IV g No.'lu Açma 4 No.'lu Mezar-2.99 cm.

Eserin Buluntu Durumu: Tam.

Ölçüleri: 6.5 cm; kalınlığı: 0.1 cm'dir (Hemen hemen hepsi aynı ölçüleri taşımaktadır).

Tanımı: Malzeme, yapım tekniği ve bezeme olarak benzer özellikler gösteren bu bilezikler, bir kadına ait olduğu bilinen mezarda bulunmuştur. Bireyin dirsekten kıvrılarak karın üzerinde çapraz olarak birleşen kolları üzerinde yer alan dairesel kesitli bu ince tel bilezikler, her iki kolda üçerli gruplar halinde yer alan eser grupları olarak gün ışığına çıkarılmıştır. Günümüze bütünlüğü bozulmadan gelen bu eserlerin iyi durumda olmasına rağmen patina yaptığı tespit edilmiştir.

Tablo 2-Kat. No. 8

Eserin Adı: Bilezik.

Eserin Yapıldığı Madde: Cam.

Kazı Eser Listesi Kayıt No:

SBK.2013.27.

Kazıda Bulunduğu Yer ve Tabakası:

X No.'lu Mekân, d7 No.'lu Açma, 36 No.'lu mezar.

Eserin Buluntu Durumu: Tam.

Ölçüleri: a: Yükseklik: 4.4 cm,

Genişlik: 4.6 cm, b. Yükseklik: 4.8 cm.

Tanımı: Günümüze bütünlüğü bozulmadan gelen bu iki cam bilezik, Geç Osmanlı Dönemi cam bilezik gruplarını örnekleyen eserler olması sebebiyle önemli kabul edilmiştir. Her iki bilezikte bezeme dikkate alınarak belli bir desenlendirmenin yapılmadığı görülmüştür. Cam içine farklı maddelerin katılmasıyla bileşen olarak renkli bir malzeme grubunun yaratıldığı eserlerde, bahsi geçen görsel etkilerin renk temelinden hareket edilerek verilmeye çalışıldığı söylenebilmiştir.

Tablo 2-Kat. No. 9

Eserin Adı: Çocuk Bileziği.

Eserin Yapıldığı Madde: Cam.

Kazı Eser Listesi Kayıt No:

SBK. 2011. 397.

Kazıda Bulunduğu Yer ve Tabakası:

VIII. No.'lu Mekân 8d No.'lu Açma.

Eserin Buluntu Durumu: Tam.

Ölçüleri: Çap: 5 cm. Kalınlık: 0.7 cm.

Tanımı: XIX. yüzyıla tarihlendirilen bu eser, günümüze bütünlüğü bozulmadan ulaşmıştır. Camdan yapılan çocuk bileziğinin, koyu mavi üzerine sarı ve kırmızı renk lekeleriyle rastlantsal hareketlerle yapılmış bezemesi dikkat çekmiştir.

Tablo 3-Kat. No. 10

Eserin Adı: Yüzük.

Eserin Yapıldığı Madde: Bronz.

Kazı Eser Listesi Kayıt No:

SBK.2013-97.

Kazıda Bulunduğu Yer ve Tabakası:

X No.'lu Mekân c 6 No.'lu Açma.

Eserin Buluntu Durumu: Tam.

Ölçüleri: Çap: 2 cm.

Tanımı: Günümüze bütünlüğü bozulmadan gelen bu eserde, bezemenin en dikkat çeken unsurunu, yüzük kaşı olarak yerleştirilen yeşil renkli yarı-değerli taş oluşturmuştur. Eser üzerinde yer aldığı görülen basit formlu çizgisel desenlerin yüzük kaşı için alan yaratan yuva kenarında da devam ettiği görülmüştür. Esere kazandırılan bu estetik görünüm, bahsi geçen alan etrafında yer alan minik bronz parçaların kazandırmış olduğu görsel etkiyle tamamlanmaya çalışılmıştır.

Tablo 3-Kat. No. 11

Eserin Adı: Yüzük.

Eserin Yapıldığı Madde: Bronz.

Kazı Eser Listesi Kayıt No:

SBK.2012. 380.

Kazıda Bulunduğu Yer ve Tabakası:

V No.'lu Mekân V a No.'lu Açma- 210 cm.

Eserin Buluntu Durumu: Tam.

Ölçüleri: -

Tanımı: Günümüze bütünlüğü bozulmadan gelen bu eserde, bezemenin en dikkat çeken unsurunu, eser üzerine yüzük kaşı olarak yerleştirilen mavi renkli yarı-değerli taşın oluşturduğu görülmüştür. Yüzük kaşı için alan yaratan yuva kenarında bezeme olarak basit formlu, ince çizgilerin devam ettiği görülsede yapılmaya çalışılan desenlendirmenin nasıl bir biçimle kurulduğu eser yüzeyinde meydana gelen deformasyon nedeniyle net olarak çözümlenememiştir.

Tablo 3-Kat. No. 12

Eserin Adı: Yüzük.

Eserin Yapıldığı Madde: Bronz.

Kazı Eser Listesi Kayıt No:

SBK.2013.89.

Kazıda Bulunduğu Yer ve Tabakası:

IV No.'lu Mekân IV e No.'lu Açma, 16 No.'lu Mezar.

Eserin Buluntu Durumu: Tam.

Ölçüleri: Çap: 2.3 cm

Tanımı: Günümüze bütünlüğü bozulmadan gelen, kenarları perdahlanan, küçük, dikdörtgen formlu bu bronz yüzük üzerinde bezeme olarak kazıma tekniğiyle yapılmış çeşitli süslemelerin yer aldığı tespit edilmiştir. İnce çizgilerle yapılan bu desenlendirmenin niteliği ve şekliyle ilgili net tanımlamalar eser yüzeyinde meydana gelen deformasyon nedeniyle ortaya konulamamıştır.

Tablo 3-Kat. No. 13

Eserin Adı: Yüzük.

Eserin Yapıldığı Madde: Bronz.

Kazı Eser Listesi Kayıt No:

SBK.2013.55.

Kazıda Bulunduğu Yer ve Tabakası:

X No.'lu Mekân, d 7 No.'lu Açma.

Eserin Buluntu Durumu: Tam.

Ölçüleri: Yükseklik: 2.7 cm Genişlik: 2.3 cm.

Tanımı: Günümüze bütünlüğü bozulmadan gelen bu eser, iki bronz telin birbirine basit bir form oluşturacak şekilde sarılmasıyla elde edilmiştir.

Tablo 3-Kat. No. 14

Eserin Adı: Yüzük.

Eserin Yapıldığı Madde: Bronz.

Kazı Eser Listesi Kayıt No:

SBK.2012.90

Kazıda Bulunduğu Yer ve Tabakası:

VIII No.'lu Mekân, d / 1-5-9 açması – 180 cm.

Eserin Buluntu Durumu: Eksik.

Ölçüleri: -

Tanımı: Çapı dolayısıyla bir çocuğa ait olduğu düşünülen bu bronz yüzük,

günümüze bütünlüğünü koruyamadan gelmiştir. Bezemesinin küçük, pembe renkli, pırlanta kesim bir taşla tamamlandığı eser, bu görüntüsüyle sade bir tasarımı örneklemiştir.

Tablo 4-Kat. No. 15

Eserin Adı: Küpe.

Eserin Yapıldığı Madde: Altın.

Kazı Eser Listesi Kayıt No:

SBK.2010.97.

Kazıda Bulunduğu Yer ve Tabakası:

VIII No.'lu Mekân VIII f No.'lu Açma-Yüzey.

Eserin Buluntu Durumu: Tek.

Ölçüleri: Yükseklik: 1.6 cm Genişlik: 1.3 cm.

Tanımı: Eser, günümüze bütünlüğünü koruyarak gelmiştir. Yeşil renkte yuvarlak bir taşla bezemesi tamamlanan halka küpenin, bu tasarımıyla yalın bir biçimi örneklediği söylenebilmiştir.

Tablo 4-Kat. No. 16

Eserin Adı: Küpe.

Eserin Yapıldığı Madde: Bronz.

Kazı Eser Listesi Kayıt No:

SBK.2013.57.

Kazıda Bulunduğu Yer ve Tabakası:

II No.'lu Mekân.

Eserin Buluntu Durumu: Tam.

Ölçüleri: Yükseklik: 2.6 cm Genişlik: 2.3 cm.

Tanımı: Günümüze bütünlüğü bozulmadan gelen halka biçimli bu küpede, bezeme ya da kuyumculuk alanında önem arz eden tasarımın, küpenin halkası etrafına sıralanan sarkaç pullarla elde edildiği söylenebilmiştir.

Tablo 4-Kat. No. 17

Eserin Adı: Küpe Parçası.

Eserin Yapıldığı Madde: Altın.

Kazı Eser Listesi Kayıt No:

SBK.2011.548.

Kazıda Bulunduğu Yer ve Tabakası:

IV a No.'lu Mekân, 12 No.'lu Mezar.

Eserin Buluntu Durumu: Eksik.

Ölçüleri: -

Tanımı: Günümüze bütünlüğünü koruyamadan gelen eserde, bezeme ya da kuyumculuk alanında önem arz eden tasarımın, eser kenarına yerleştirilen on dört adet büyük güheser ve bu büyük güheserlerin arasında yerleştirilmiş küçük güheserlerle elde edildiği görülmüştür. Eserdeki en dikkat çekici bezeme unsurunu, sekiz yapraklı çiçek ve bu formun orta noktasına yerleştirilen incinin oluşturduğu söylenebilmiştir.

Tablo 4-Kat. No. 18

Eserin Adı: Küpe.

Eserin Yapıldığı Madde: Bronz.

Kazı Eser Listesi Kayıt No:

SBK.2013.56.

Kazıda Bulunduğu Yer ve Tabakası:

III No.'lu Mekân.

Eserin Buluntu Durumu: Tam.

Ölçüleri: Yükseklik: 2.3 cm Genişlik: 2.2 cm.

Tanımı: Günümüze bütünlüğü bozulmadan gelen halka biçimli bu küpede; bezeme ya da kuyumculuk alanında önem arz eden tasarımın, küpe halkasının alt kısmına yerleştirilen damla biçimli, üzeri delikli, alt kısmında inci olan bronz sarkaçla sağlandığı görülmüştür.

Tablo 5-Kat. No. 19

Eserin Adı: Kolye sarkacı.

Eserin Yapıldığı Madde: Altın.

Kazı Eser Listesi Kayıt No:

SBK.2012.44.

Kazıda Bulunduğu Yer ve Tabakası:

IV No.'lu Mekân IV b No.'lu Açma, 9 No.'lu Mezar. 155 cm.

Eserin Buluntu Durumu: Tam.

Ölçüleri:-

Tanımı: Günümüze bütünlüğü bozulmadan gelen, kenarları oval kesilmiş bu şekliyle adeta bir su damlası formu kazanmış bu kolye sarkacında, bezeme unsuru olarak herhangi bir tasarıma yer verilmediği görülmüştür.

Tablo 5-Kat. No. 20

Eserin Adı: Kolye sarkacı.

Eserin Yapıldığı Madde: Bronz.

Kazı Eser Listesi Kayıt No:

SBK.2012.03.

Kazıda Bulunduğu Yer ve Tabakası: VIII No.'lu Mekân, Yürüyüş Yolu. 130 cm.

Eserin Buluntu Durumu: Tam.

Ölçüleri: Kalınlık: 2 mm, Çap: 1,7 cm.

Tanımı: Günümüze bütünlüğü bozulmadan gelen bu yuvarlak formlu kolye sarkacında, temel bezemenin eser yüzeyinde oluşturulan küçük yivlerle oluşturulduğu görülmüştür.

Tablo 5-Kat. No. 21

Eserin Adı: Kolye sarkacı.

Eserin Yapıldığı Madde: Bronz.

Kazı Eser Listesi Kayıt No:

SBK.2013.54.

Kazıda Bulunduğu Yer ve Tabakası: III No.'lu Mekân.

Eserin Buluntu Durumu: Tam.

Ölçüleri: En büyük parçasının: Yükseklik: 2.2 cm Genişlik: 0.9 cm.

Tanımı: Günümüze bütünlüğü bozulmadan gelen, su damlası formundaki bu kolye sarkacında, bezeme unsuru olarak herhangi bir tasarıma yer verilmediği görülmüştür. Eser yüzeyinde meydana gelen deformasyon, konuyla ilgili aydınlatıcı bilgiler verilmesini engellemiştir.

Tablo 6-Kat. No. 22

Eserin Adı: Haç Sarkaç.

Eserin Yapıldığı Madde: Gümüş.

Kazı Eser Listesi Kayıt No:

SBK.2013.36.

Kazıda Bulunduğu Yer ve Tabakası: II No.'lu Mekân.

Eserin Buluntu Durumu: Tam.

Ölçüleri: Yükseklik: 4.2 cm Genişlik: 2.7 cm.

Tanımı: Günümüze bütünlüğü bozulmadan gelen bu kolye sarkacında bezeme unsuru olarak çarmita İsa figürüne yer verildiği görülmüştür. Sağ, sol ve üst haç kolları üç yapraklı yonca formunda tasarlanan eserde, alt haç kolunun diğer kolların aksine dalgalı bir form sunacak şekilde tasarlandığı görülmüştür.

Tablo 6-Kat. No. 23

Eserin Adı: Haç Sarkaç.

Eserin Yapıldığı Madde: Sedef.

Kazı Eser Listesi Kayıt No:

SBK.2010.71.

Kazıda Bulunduğu Yer ve Tabakası: VIII No.'lu Mekân VIII c No.'lu Açma, Kuzey Niş Yönü, -40 cm.

Eserin Buluntu Durumu: Tam.

Ölçüleri: Boy: 2.3 cm. En: 1.1 cm.

Tanımı: Günümüze bütünlüğü bozulmadan gelen eserin, Latin haçı formunu takip eder şekilde tasarlandığı görülmüştür. Herhangi bir bezeme detayına yer verilmeyen eserde, kullanılan malzemenin cinsiyle de görüntüde yalın bir etki oluşturulmaya çalışılmıştır.

Tablo 6-Kat. No. 24

Eserin Adı: Haç Sarkaç (Röliker Parçası)

Eserin Yapıldığı Madde: Bronz.

Kazı Eser Listesi Kayıt No:

SBK.2010.51.

Kazıda Bulunduğu Yer ve Tabakası: III No.'lu Mekân, 103 cm.

Eserin Buluntu Durumu: Tam.

Ölçüleri: Boy: 7.8 cm. En: 4.7 cm.

Tanımı: Günümüze bütünlüğü bozulmadan gelen ve döneminde röliker haçı olarak kullanıldığı bilinen bu eser üzerinde, bezeme unsuru olarak orans duruşu ile duran bir aziz tasvirine yer verildiği görülmüştür. Başlı haleli, kıyafetleri tüm detaylarıyla çözümlenebilen bu tasvirin dışında dört haç kolu üzerine yerleştirilen, etrafı helezonik iki daireyle çevrelenmiş, delik şeklindeki minik yivlerin, esere görsellik kazandıran bir diğer unsur olduğu söylenebilmiştir.

Tablo 7-Kat. No. 25

Eserin Adı: Tesbih.

Eserin Yapıldığı Madde: Kemik.

Kazı Eser Listesi Kayıt No:

SBK. 2011.378.

Kazıda Bulunduğu Yer ve Tabakası: VIII. No.'lu Mekân 8 h No.'lu Açma.

Eserin Buluntu Durumu: Tam.

Ölçüleri:

Tanımı: Kırk beş adet kemik boncuktan oluşan tesbih, günümüze bütünlüğünü koruyarak gelmiştir. Hafif sarımtırak ve krem/bej renkli boncukların ard arda sıralanmasıyla oluşturulan eserin, üzerinde helezonik kıvrımları olan iki boncuk ve bu iki boncuğun bağlandığı bir imameyle sonlandırıldığı görülmüştür. Eser, dönem içerisinde aynı kategorideki aksesuarları en net şekliyle tanıttığı için önemli kabul edilmiştir.

Tablo 7-Kat. No. 26

Eserin Adı: 11 Adet Boncuk.

Eserin Yapıldığı Madde: Cam ve kemik.

Kazı Eser Listesi Kayıt No:

SBK.2013.21.

Kazıda Bulunduğu Yer ve Tabakası: X No.'lu Mekân, d7 No.'lu Açma, 36 No.'lu Mezar.

Eserin Buluntu Durumu: Tam.

Ölçüleri: En büyük parçasının: Çap: 1.3 cm Yükseklik: 1.1 cm

Tanımı: Bütünlük yaratmayan, bu şekliyle ne çeşit bir takı grubunda kullanıldığıyla alakalı bilgi vermeyen bu eser grubunda; farklı renk ve boyutlardaki cam ve kemikten yapılmış takı boncukları dikkatleri çekmiştir.

Tablo 7-Kat. No. 27

Eserin Adı: 26 Adet Boncuk.

Eserin Yapıldığı Madde: Elektrom.

Kazı Eser Listesi Kayıt No:

SBK.2011.50.

Kazıda Bulunduğu Yer ve Tabakası: VIII No.'lu Mekân VIII e No.'lu Açma, 14 No.'lu Mezar.

Eserin Buluntu Durumu: Tam.

Ölçüleri: -

Tanımı: Bütünlük yaratmayan, bu şekliyle ne çeşit bir takı grubunda kullanıldığıyla alakalı bilgi vermeyen fakat büyük olasılıkla aksesuarlarda tamamlayıcı parçalar olarak kullanıldığıyla ilgili fikir yürüttüğümüz bu eser grubundaki boncukların, formlarıyla dikkatleri çektiği söylenebilmiştir.

Tablo 8-Kat. No. 28

Eserin Adı: Topuz Tarağı.

Eserin Yapıldığı Madde: Galalit.

Kazı Eser Listesi Kayıt No:

SBK.2013.559.

Kazıda Bulunduğu Yer ve Tabakası: X No.'lu Mekân -286 cm.

Eserin Buluntu Durumu: Tam.

Ölçüleri:

Tanımı: Günümüze bütünlüğü bozulmadan gelen bu topuz tarağının, galalit adı verilen bir malzemeden yapıldığı görülmüştür. Eserin bezemesi, üzerinde parlak taşların bulunduğu metal detayla sağlanmıştır.

Tablo 8-Kat. No. 29

Eserin Adı: Topuz Tarakları ve Saç Tokaları.

Eserin Yapıldığı Madde: Galalit.

Kazı Eser Listesi Kayıt No:

Tanımı: Günümüze bütünlüğü bozulmadan gelen bu eser grubu, galalit adı verilen bir malzemeden yapılmıştır. Çeşitli boylarda yapılmış topuz tarakları ve saç tokalarının bezemesi, melek kanatlarından oluşan motiflerle tamamlanmıştır.

Tablo 8-Kat. No. 30

Eserin Adı: Topuz Tokası.

Eserin Yapıldığı Madde: Bronz.

Kazı Eser Listesi Kayıt No:

SBK.2016.45.

Kazıda Bulunduğu Yer ve Tabakası:

V No.'lu Mekân IV g No.lu Açma 4 No.'lu Mezar -2.99 cm.

Eserin Buluntu Durumu: Tam.

Ölçüleri: 11 cm (uzunluğu); 4,3 cm (genişliği).

SBK.2012.513.

Kazıda Bulunduğu Yer ve Tabakası: IV e No.'lu Mekân -225 cm.

Eserin Buluntu Durumu: Tam.

Ölçüleri:

Tanımı: Eser, günümüze bütünlüğü bozulmadan gelmiştir. Eserin ana iskeletini sekizer cm uzunluğundaki iki diş oluşturmuştur. Sade bir görünüm sunan eserde, dişlerin devamında yapılan üç yapraklı yonca biçimindeki desenlendirmeye esere görsel anlamda belli bir hareket kazandırılmaya çalışılmıştır.

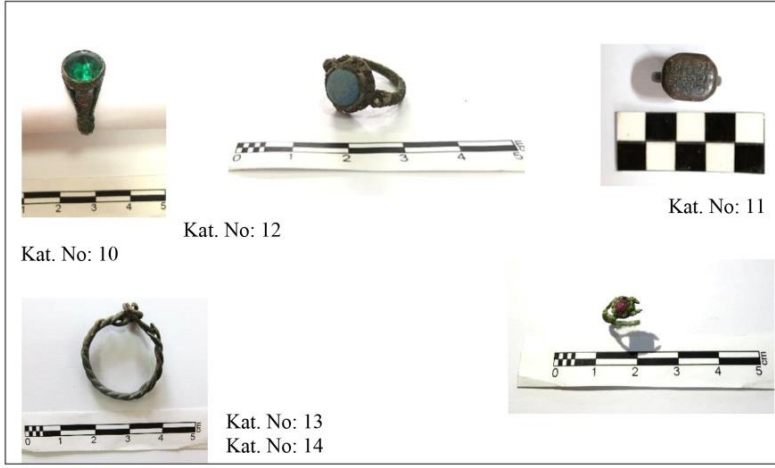
TABLO 1

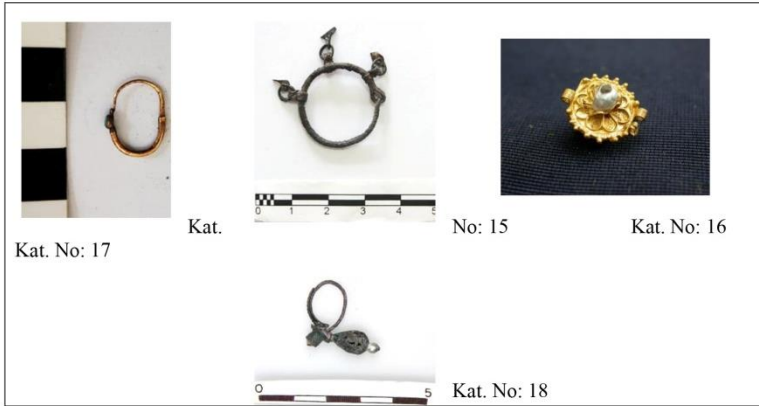
TABLO 2

TABLO 3

TABLO 4

TABLO 5

TABLO 6

TABLO 7

TABLO 8

KAYNAKLAR**1.Kitap ve Makaleler**

BALLARD, Robert D. “Deepwater Archaeology of the Black Sea: The 2000 Season at Sinop, Turkey”, *American Journal of Archaeology*, Vol. 105, No. 4, Archaeological Institute of America, America 2001, ss. 607-623.

BARAT, Claire, “La ville deSinope, Reflexions Historiques et Archeologiques”, *Sinope, the Results of Fifteen Years of Research Proceedings of the International Symposium 7-9 May 2009*, Ed. by Dominique Kassab Tezgör, Brill Press, Leiden-Boston 2012, ss. 25-64.

BRYER, Winfield, D., *The Byzantine Monuments and Topography of the Pontos*, Dumbarton Oaks Research Library and Collection, Washington 1985.

CURTIS, W. E., *Around the Black Sea Asia Minor, Armenia, Caucasus, Circassia Daghestan, The Crimea Roumania*, New York 1911.

ÇÖMEZOĞLU, Özgü, *Akdeniz Çevresi Ortaçağ Camcılığı Işığında Demre Aziz Nikolaos Kilisesi Cam Buluntuları*, İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Sanat Tarihi Anabilim Dalı, Yayınlanmamış Doktora Tezi, İstanbul 2007.

DOONAN, Owen, “Sinop Landscapes: Towards an Archaeology of Community in the Hinterland of a Black Sea Port”, *Sinope, the Results of Fifteen Years of Research Proceedings of the International Symposium 7-9 May 2009*, Ed .by. Dominique Kassab Tezgör, Brill Press, Leiden-Boston 2012, ss. 176-187.

DOONAN, Owen, *Sinop Landscapes Exploring Connection in a Black Sea Hinterland*, Ed. by. Owen P. Doonan, University of Pennsylvania Press, USA 2011.

GÜNÖZÜ, Hande, “Sinop Balatlar Kilisesi (Sinope Koimesis Kilisesi) Duvar Resimlerinin Korunmasına İlişkin Öneriler,” *Art-Sanat*, S. 3, İstanbul 2015, ss. 97-108.

HOJTE, Jakop Munk, “The Death and Burial of Mithridates VI.” *Mithridates VI and The Pontic Kingdom*, Ed. by. Jakop Munk Hojte, Aarhus Press, Denmark 2009, s. 121-130.

İNANAN, Filiz, “Sinop Balatlar Kilisesi Kazısı Sırlı Bizans Seramik Buluntularının Ön Değerlendirmesi/An Assessment for the Byzantine Pottery from the Excavation of Balatlar Church Sinop Turkey” *Türkiye Bilimler Akademisi Arkeoloji Dergisi*, S. 15, Ankara 2014, ss. 147-160.

KASSAB TEZGÖR, Dominique, “Sinope Un Etat de la Question Apres Quinze and de Travaux Introduction” , *Sinope, the Results of Fifteen Years of Research Proceedings of the International Symposium 7-9 May 2009*. Ed. by Dominique Kassab Tezgör, Brill Press, Leiden-Boston 2012, ss.3-9.

KÖROĞLU, Gülgün, “2010 Yılı Sinop Balatlar Kilisesi Kazısı”, *T.C. Kültür ve Turizm Bakanlığı Kültür Varlıkları ve Müzeler Genel Müdürlüğü, 33. Kazı Sonuçları Toplantısı*, C. III, 23-28 MAYIS 2011, Malatya 2011, ss. 65-76.

KÖROĞLU, Gülgün, “2011 Yılı Sinop Balatlar Kilisesi Kazısı”, *T.C. Kültür ve Turizm Bakanlığı Kültür Varlıkları ve Müzeler Genel Müdürlüğü, 34. Kazı Sonuçları Toplantısı*, C. III, 28 Mayıs- 1 Haziran 2012, Çorum, ss. 313-324.

KÖROĞLU, Gülgün, “Sinop Balatlar Kilisesi Kazısı 2012 ve 2013 Yılı Çalışmaları”, *T.C. Kültür ve Turizm Bakanlığı Kültür Varlıkları ve Müzeler Genel Müdürlüğü*, 36. Kazı Sonuçları Toplantısı, C. I, 02-06 Haziran 2014, Gaziantep 2012, ss. 511-525.

KUŞOĞLU, Z. *Tılsımdan Takiya*, İstanbul 1998.

MARTIN, M. E., “Some Miscellaneous Notes on the Town and Antiquities of Sinop, Mainly from Travellers' Accounts”, *Anatolian Studies*, Vol. 48, pub. by. British Institute at Ankara, Ankara 1998, ss. 175-180.

REDFORD, Scott, “The Seljuqs of Rum and the Antique”, *Muqarnas*. Vol. 10, Brill Press, America 1993, ss. 148-156.

TERLİKLİ, Serap, “1850 ve 1950 Tarihleri arasında Batı Toplumlarında Sanat, Toplumsal Yapı ve Moda Etkileşimi,” Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Giyim Endüstrisi ve Giyim Sanatları Eğitimi Anabilim Dalı, Giyim Sanatları Eğitimi Bilim Dalı, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Konya 2011.

2.İnternet Kaynakları:

<http://mimtaki.com/1/takiveinsanlik.php> 22.04.2016).

https://www.britishmuseum.org/collection/object/H_1980-0615-1
(31.10.2020).